

A hetvenéves Lászlóffy Csaba köszöntése

Köszöntjük és ünnepeljük a hetvenedik életévét a napokban betöltő kiváló író barátunkat, az erdélyi és az egyetemes magyar irodalom egyik legkarakteresebben kiemelkedő alkotóját, a Kolozsvárott élő Lászlóffy Csabát! Aki a Napút tavaly decemberi (2008/10.) – szokásosan a „jeles hetveneseket” üdvözlő és felsorakoztató – számában azt vallotta, hogy tényleges (tordai) és szellemi (kincses kolozsvári) szülővárosán kívül állandó otthona a magyar anyanyelv. „És átmeneti lakásra találtam bolyongásaim során a világban s az időben ‘kemény földön / leveles könyvtárban / Kemény János emlékiratában / nyílveesszőként zúgó Ázsiában / kitömött beggyel is élő tróféákban / keresztény máglyán vagy apokrif imában / fiktív húségben és konkrét árulásban’...” – tűnődik tovább az írásművész, aki hallatlan sokoldalúságával, szenvedélyes sokműfajúságával, gazdagságában és termékeny bőségében szinte már alig is belátható életművével valóban különleges tágasságú nyelvi-poétikai univerzumot épített; aki a tradicionális és modernista hagyományáramlatokat egyszerre megszólaltatni és megújítani képes eleven-eredeti szemlélet- és stílusvilágával csakugyan átfogta a nemzeti és az emberiségmúlt, a történelmi és közösségi létidő, a személyes és az antropológiai egzisztencia végtelennek tetsző dimenzióit is. Minden konkrét, társadalmi életnyomorúságba szorított keserűségével, de a hiábavalóságokon túli minden erkölcsi és spirituális reménységével is. Legendás egyenessége, gerinces kiállása a sötét diktatúra éveiben éppúgy bizonyult morális írói hitvallásnak és sugallatos példamutatásnak, mint üdítő nyelvi játékosságának, kísérletező kedélyének és súlyos eszmeteremtő, gondolattermő intellektualitásának az összes üzenete: hogy akármilyen körülmények között is csak a szellem örökérvényűségébe kapaszkodhat, csak az öntörvényű lélek és humanitás eszményeiben bízhat a történelem viharzó sodrásába, a szörnyű historikus kényszerűségek közé vetett szenvedő-vergődő emberlény. Mítoszi-ókori, középkori, félmúltbeli és jelen idejű történelmi forrongásokat, változásokat, háborúságokat idéz az egyúttal artisztikus stiláris mélységeket és magasságokat is felkavaró „poeta doctus” (Határ Győző nevezte őt így), aki valamikor azt remélte, „hogy vége lesz egyszer minden háborúnak”. Az illúziók fogytán azonban csak növekszik az írásművek etikai-bölcseleti hitelessége, érzelmi-indulati árnyalatossága, esztétikai verelessége, formai változatossága. A modern és a posztmodern nyugati és keleti inspirációinak, átsajátított ösztönzéseinek a szférájában, a leleményes transformációkkal élénkített szuverén látásmód markáns megnyilatkozásainak a jegyében; s a hajdani Forrás-nemzedéki társak sokban hasonló, egymáséival önszefüggő törekvéseinek a közösségében. És valamennyi műnemben, műfajban, poétikai alakzatban: alanyi lírában, epikus költeményben, szubjektív és tárgyias ábrázolásmódban, rövid- és hosszúprózai elbeszélőművészetben, karcolatban, novellában, regényben, s aztán klasszicizáló vagy abszurd drámában, groteszk vagy tragikus parabolában, dramatikus színjátékok, hangjátékok, monodramák özönében, példázatos vallomásban, konfesszióban, „psicho-szimfóniában”,

esszében, naplójegyzetben, történeti-kritikai tanulmányban, műfordításban, gyermekköltészetben – sőt belletrisztikus minőségű glosszában, tárcában, helyzettudósító és önismeret-ébresztő, öntudat-erősítő társadalom- és nemzetpolitikai kommentárban is. S ez a különleges műveltségi-művelődéstörténeti érzékenységben, történelmi fogékonyságban, erudíció és invenció telítette értékrengetegben megnyilvánuló textuális bővérűség – egyszersmind horizontszélesítő nyitottság és teljességigény – pedig lenyűgöző intenzitással és relevanciával boltozza föl emberlétünk megannyi ismert és ismeretlen, látványos és titkos, rikító vagy rejtett determinációival egyaránt meghatározó törvényszerűségeinek és jelenségformáinak az egész borzongató tárházát. Mondhatjuk: megvilágító transzhistorikus és transzkulturális szöveg-együttesét, enciklopédikus thesaurusát. Határtalan időutazások, szellemi vándorlások, jelképes peregrinációk, fantasztikus átképzések birodalmát, sajtó élménylenyomatokban átöröklődő tudattartományok felhalmozott kincsesládát.

És mindez mintegy félszáz önálló könyv, köztük számos gyűjteményes kötet foglalatában – amelyek sorozatához a budapesti Napkút Kiadó is aktívan járult hozzá az utóbbi években: versek, elbeszélések, kisregények, esszénovellák, drámai színművek megjelentetésével. Még születésnap, könyvheti kötettel is tisztelgetve az író előtt, akit sokfelé köszöntenek mostanában szerte a Kárpát-medencében, Erdélytől Budapestig. Szűkebb hazájában, a nagyváradi Partium Író-tábor díjával nemrégiben kitüntetett Lászlóffy Csabát Pomogáts Béla például úgy laudálta, mint aki „igen jelentékeny életművet hozott létre, költeményeket, elbeszéléseket, drámai műveket, önéletrajzi írásokat, lírai természetű és forróságú publicisztikát”, amelyben „az emlékezés, a képzelet, a szabadon futó gondolatok és asszociációk gazdag burjánzása mögött mindig ott rejlik az értelmes rend létrehozásának vágya és emellett a kisebbségi magyar létben szerzett nehéz tapasztalatok értelmezésének készsége”. A kolozsvári *Helikon* pedig a minap úgy méltatta köszöntőkkel, nagyinterjúval, vers- és prózaművek közlésével az ünnepeltet, mint aki tehetségével, munkaerkölcsével, szorgalmával, no meg emberi tartásával – „romantikus igazságos és nagylelkű” természetével és baráti erényekben bővelkedő alkatával – igencsak „hihetetlen jelenség”, szinte „irodalmi hős” (Szilágyi Júlia). Legújabb verseskötetét Szepes Erika mint „élete eddigi legsúlyosabb, legváltozatosabb, legfilozofikusabb és egyben legszubjektívabb kötetét”, „a magyar líra egyik új betetőzését” ajánlja. S a beszélgetőtárs Józsa István szintén leszögezi, hogy Lászlóffy Csaba szövegei „a gondolatok áradásában” születnek, műveltség-élmények közegében, „szinkron és diakrón időmetszetben”.

S a költő? A vers, a történetmondás, az elmélkedés, a drámai jelenetképzés poézisével mindnyájunkat torkon ragadó vagy lefegyverző alkotóművész? – Autentikus önismeretre szólít, ábránd és öncsalás nélküli hitre és tudásra. Reményre és vállalásra, zűrzavaros századok csapdái között is. Akkor fog örülni, ha vele tartunk a létezés keserves útján, nem veszve el sem a lent, sem a fent tébolyító labirintusaiban. S „az idő esély? – nincs rá magyarázat”.

Kedves Csaba! Éltesse az Isten, s adjon meg Neked mégis az idő balszámát, mert ha a mindenségre nincs is közvetlen magyarázat, a Te megalkotott műved érdemes értékelő interpretációktól vagy múló magyarázkodásoktól függetlenül is állni fogja – bizton fogja kiállni! – a könyörtelen idő próbáját.

Bertha Zoltán